

faktum

om pension, investering og samfund

Hvad betyder tilbagetrækningstids- punktet for din økonomi som pensionist?

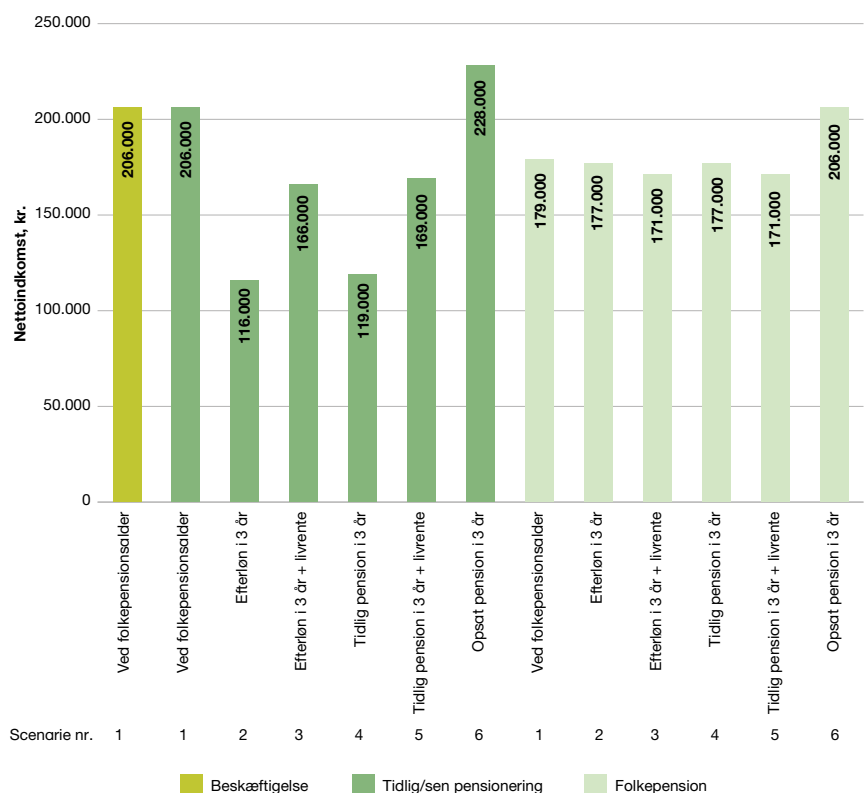
I Danmark er der mange muligheder, når man skal trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Både måden og timingen betyder noget for, hvor meget der er at leve for som pensionist. Om man vælger at gå tidligt eller sent på pension har stor betydning for den indkomst, man får som pensionist. Men hvor meget betyder de forskellige tilbagetrækningsmuligheder (ruter) egentlig for den samlede økonomi som pensionist? Det spørgsmål har vi set nærmere på i dette Faktum.

Som tommelfingerregel "taber" en person med en bruttoindkomst på 350.000 kr. omkring 2-4 pct. af sin nettopensionsindkomst for hvert år personen går tidligere på pension. Omvendt "vinder" personen omkring 6 pct. for hvert år man udskyder pensionen. Fordi staten (med)finansierer tilbagetrækningsydelse, og fordi modregningsmekanismen i folkepensionen medfører, at en lavere privat pensionsudbetaling kompenseres af en højere offentlig pension, så afspejler nedgangen i nettoindkomsten for den kommende pensionist ikke den fulde omkostning ved tidlig tilbagetrækning.

Mange ruter gør det meget komplekst

Den officielle folkepensionsalder er i dag 66,5 år i Danmark. Der er dog mange, der har trukket sig tilbage på pension via efterløn og førtidspension – i alt omkring 55 pct. – inden de når folkepensionsalderen. Fra 2022 kan man også gå på tidlig pension i op til 3 år før folkepensionsalderen. Tilsvarende er der dog også en mindre

Figur 1 – Gennemsnitlig nettoindkomst før og efter tilbagetrækning beregnet for forskellige tilbagetrækningsruter. Fremskrevet typeperson med en brutto arbejdsindkomst på 350.000 kr.

Note.: Se "Sådan har vi regnet" for en nærmere beskrivelse af beregningen. I alle scenarier har personen omkring 206.000 kr. efter skat i årlig indkomst som erhvervsaktiv – på nær i scenarierne med efterløn. Her har personen i gennemsnit over arbejdslivet ca. 2.500 kr. mindre på grund af efterlønsbidraget. Nettoindkomsten er beregnet som gennemsnittet for den periode man befinder sig i de enkelte tilstande. Hvis man fx er typen der går 3 år på efterløn, så regner vi først den gennemsnitlige nettoindkomst for de 52 år som erhvervsaktiv, dernæst for de 3 år på efterløn og til sidst for de 18,9 år på folkepension. Kilde: ATP's beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik 2021.

gruppe – omkring 10 pct. af de 66,5-årige – der vælger at udskyde folkepensionsalderen og i stedet optjene en ven-

teprocent, så folkepensionsudbetalingen i fremtiden forøges (man gemmer folkepensionsudbetalingen til senere). Se bok- ➔

sen ”Tilbagetrækningsruter i Danmark” for en nærmere beskrivelse af de enkelte tilbagetrækningsruter, og de optjeningskrav der knytter sig til dem.

”De mange forskellige tilbagetrækningsruter tilbyder hver især forskellige størrelser offentlige ydelser, de har forskellige regler for modregning af private indkomster og retten til ordningerne optjenes på forskellige måder. Den store kompleksitet gør det meget svært for den kommende pensionist at gennemskue, hvad det betyder for den samlede økonomiske situation som pensionist, at man vælger at trække sig et år tidligere eller et år senere. Derfor har vi regnet på, hvad det betyder for økonomien om man gør det ene eller det andet.”, siger analysechef i ATP Michael Jørgensen.

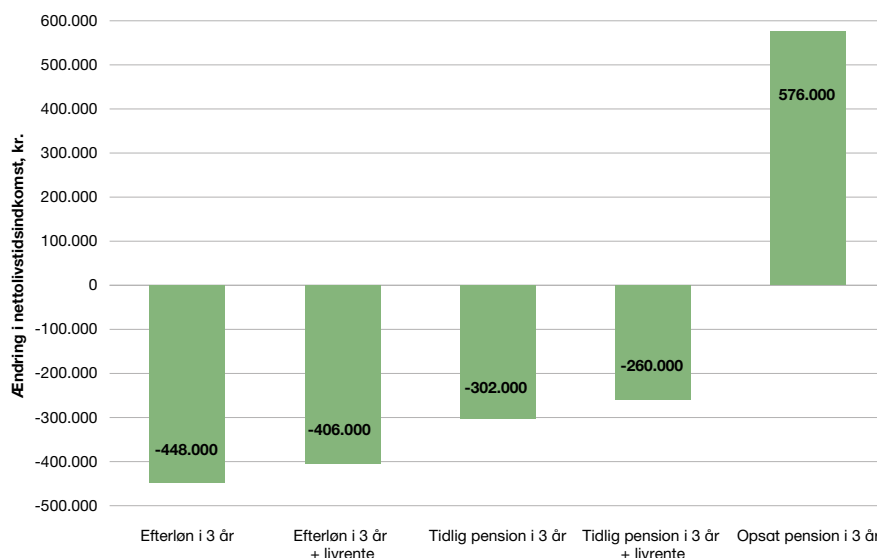
Hvad betyder tilbagetrækningsruterne for den kommende pensionists indkomst?

I Figur 1 har vi sammenlignet nettoindkomsten før og efter pension for personer, der vælger at trække sig tilbage tidligt, personer der trækker sig ved den officielle pensionsalder, og personer der udskylder (opsætter) folkepensionen og fortsætter med at arbejde. Mere konkret har vi set på følgende tilbagetrækningsscenarier: 3 år på efterløn, 3 år på tidlig pension, tilbagetrækning ved folkepensionsalderen og tilbagetrækning 3 år efter folkepensionsalderen (opsat pension).

I figuren kan man både se nettoindkomsten, mens man var i beskæftigelse, under den tidlige pension, samt når man går på folkepension. I beregningerne er der taget udgangspunkt i en person, der igennem arbejdslivet tjener 350.000 kr. (inkl. pension) om året, og som løbende sparer op i ATP Livslang Pension og 12 pct. i en arbejdsmarkedspension (livrente) i søjle 2. Standardpersonen starter på arbejdsmarkedet som 20-årig i 2020 og går på folkepension som 75-årig i 2075 (ved folkepensionsalderen), hvorefter personen tilbringer 18,9 år på pension.

I alle scenarier har personen omkring 206.000 kr. efter skat i årlig indkomst som erhvervsaktiv. I standardscenariet forventes nettoindkomsten at fal-

Figur 2 – Ændringen i den samlede livstidsindkomst ift. at trække sig tilbage ved folkepensionsalderen. Fremskrevet typeperson med en brutto arbejdsindkomst på 350.000 kr.

Note: Se ”Sådan har vi regnet” for en nærmere beskrivelse af beregningen. Tallene er afrundet til nærmeste 1.000 kr.

Kilde: ATP’s beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik 2021.

de til ca. 179.200 kr., når personen går på folkepension. Standardpersonen har således en såkaldt nettodækningsgrad (NDG = nettoindkomst som pensionist / nettoindkomst som erhvervsaktiv) på 86,9 pct.

Efterløn: I scenarie 2 og 3 ses på en person der går på efterløn 3 år før folkepensionsalderen. I scenarie 2 vælger personen ikke at få udbetalt sin livsvarige arbejdsmarkedspension, mens vedkommende er på efterløn, mens personen i scenarie 3 starter sin arbejdsmarkedspension ved efterlønsalderen. Uanset om man får sine private pensionsudbetalinger udbetalt eller ej, så modregnes hele (den potentielle) pensionsudbetaling i efterlønnen, så forskellen i nettoindkomsten i de to efterløns-scenarier skyldes alene værdien af den private pensionsudbetaling efter skat. Den såkaldte NDG ved overgangen til efterløn bliver i de to scenarier hhv. 56,4 pct. og 80,3 pct. Der er således en markant indkomstnedgang i scenarie 2 når de private pensioner ikke udbetales samtidig. Sammenlignet med scenarie 1, hvor man går på pension ved folkepensionsalderen, så medfører de to efterløns-scenarier en nedgang i nettoindkomsten på

mellem 40.000-90.000 kr. i hvert af de 3 år på efterløn.

Tidlig pension: I scenarie 4 og 5 ses på en person, der går på tidlig pension 3 år før folkepensionsalderen. Igen ses på et scenarie med og uden udbetaling af en livsvarig arbejdsmarkedspension. Ved tidlig pension får man kun modregnet sine private pensionsudbetalinger, hvis udbetalingen overstiger 100.000 kr. om året, hvilket i de to valgte scenarier betyder, at personerne ikke får modregnet deres private udbetalinger, da den private udbetaling fra arbejdsmarkedspensionen udgør omkring 80.000 kr. Forskellen i nettoindkomsten ved de to tidlige pensions-scenarier bliver derfor også ca. 50.000 kr., som vi så i de to efterløns-scenarier. Igen er der en markant indkomstnedgang i det scenarie, hvor den private pension ikke aktiveres samtidig. Sammenlignet med efterløns-scenarierne er modregningen for private pensioner ved tidlig pension noget mindre. Omvendt så er satsen for tidlig pension lavere i forhold til efterløn – 166.236 kr. vs. 211.308 kr. (91 pct. af den fulde sats, hvis man er på 3 års efterløn). For den valgte typeperson (bruttoindkomst på 350.000 kr.) udligner de to modsatrette-

de effekter næsten hinanden, så man får nogenlunde det samme i nettoindkomst, uanset om man vælger efterløn eller tidlig pension – dette vil se anderledes ud for andre indkomster.

Opsat pension: I scenarie 6 er der regnet på en person, der opsætter (udskyder) sin folkepension med 3 år og fortsætter med at arbejde. Når folkepensionen udskydes, optjenes en venteprocent. Jo længere pensionen udskydes, desto mere optjener du i venteprocent. Når man udskyder folkepensionen i 3 år, så optjener man en venteprocent på 19 pct., hvilket betyder, at folkepensionen løftes med 19 pct. når man går på pension. Udover at folkepensionen løftes, kan man også forvente at få udbetalt en højere privat pension, fordi man har flere år til at spare op samtidig med, at pensionen skal udbetales i færre år. En person der opsætter sin pension i 3 år kan forvente, at nettoindkomsten næsten er uændret ved overgangen til folkepension, og personen opnår dermed en NDG på 100 pct. I opsættelsesperioden bliver nettoindkomsten endda højere – omkring 22.000 kr. om året - fordi man ved at arbejde videre også optjener en seniorpræmie.

Samlet kan man sige om scenarierne med efterløn og tidlig pension, at det største fald i indkomsten sker før folkepensionsalderen, mens der ikke er meget forskel på nettoindkomsterne som folkepensionist, idet indkomsten her kun er 1-4 pct. lavere end i grundscenariet. Om det siger Michael Jørgensen:

”Det hænger i høj grad sammen med timing. For det første modtager alle nu den samme sats – nemlig folkepensionssatsen – samtidig med at alle får udbetalt deres arbejdsmarkedspensioner, der modregnes efter de samme principper. For det andet, så bevirker folkepensionens modregningsmekanisme, at den

nedgang man oplever i den private pensionsudbetaling, fordi man begyndte at bruge dem tidligere, i høj grad kompenseres af højere folkepension”.

Hvad betyder tilbagetrækningsruterne for den samlede livstidsindkomst?

Som vi så i Figur 1, så får man typisk en lavere indkomst, når man går på pension, fordi den offentlige pensionsydelse plus private pensioner næsten altid er lavere end lønindkomsten. Og når man begynder at bruge af sin pension 3 år tidligere, og dermed har mindre tid til at spare op, og samtidig skal have den mindre pension udbetalt i flere år, så bliver den løbende private pension også mindre igennem hele pensionstilværelsen. I Figur 2 har vi opgjort den samlede effekt på nettolivstidsindkomsten af alle disse forskellige effekter sammenlignet med scenariet, hvor man går på pension ved folkepensionsalderen.

I scenarie 2 og 4, hvor man går tidligt på pension, og vælger ikke at få sin private pension udbetalt, falder livstidsindkomsten med omkring 300.000 kr. ved tidlig pension og med omkring 450.000 kr. ved efterløn. I scenarierne (nr. 3 og 5), hvor man vælger af få sin livsvarige arbejdsmarkedspension udbetalt samtidig med at man går på pension er nedgangen lidt mindre – hhv. omkring 400.000 kr. og 260.000 kr. Årsagen til, at nedgangen i livstidsindkomsten er større ved efterløns scenarierne, selvom vi i Figur 1 så, at nettoindkomsterne lå på samme niveau er, at man i efterlønsordningen betaler et efterlønsbidrag, som samlet set medfører at efterlønsmodtageren selv finansierer omkring 140.000 kr. af efterlønnen. I scenariet, hvor man vælger at arbejde videre i 3 år, stiger den samlede livstidsindkomst med ca. 575.000 kr.

Om det siger Michael Jørgensen: ”Årsagen til at stigningen ved at opsætte

pensionen i 3 år er større end reduktionen ved at gå 3 år tidligere på pension hænger sammen med, at man optjener en venteprocent, når man udskyder folkepensionen, som giver en højere folkepension, når man går på pension. Så ved at udskyde folkepensionen optjener man både mere folkepension og mere privat pension. Når man går tidligt på pension, så er det i grove træk kun den private pensionsdel, der reduceres.”

Størrelsen af bruttoindkomsten som erhvervsaktiv har stor betydning for ovenstående resultater. For en person med en bruttoindkomst omkring mindstelønnen bliver nedgangen i livstidsindkomsten ved tidlig tilbagetrækning ”kun” mellem ca. 60.000-200.000 kr. Tilsvarende bliver stigningen også kun ca. 400.000 kr. ved at udskyde pensionen i 3 år. For en person med en bruttoindkomst på 600.000 kr. bliver nedgangen imellem ca. 700.000-1.000.000 kr., og stigningen på omkring 850.000 kr.

Om ovenstående resultater siger Jørgen Søndergaard, forskningsleder emeritus hos VIVE, tidligere medlem af Velfærdskommissionen og tidligere formand for Arbejdsmarkedskommissionen følgende:

”Analysen viser for det første, at der er begrænsede forskelle i de økonomiske konsekvenser af de forskellige veje til tidlig tilbagetrækning i analyserne. For det andet, så er nedgangen i nettoindkomsten ved tidlig tilbagetrækning mindre end gevinsten ved senere tilbagetrækning. Det betyder med andre ord, at den effektive marginalsat på at udskyde pensionen fremfor at fremskynde den (for de, der har denne valgmulighed) ligger omkring 50-70 pct. Måske er det i overkant, hvis vi gerne vil tilskynde flere af dem, der kan magte det, til at udskyde pensionen.”

Tilbagetrækningsydelse i Danmark

Efterløn

For at kunne få efterløn skal man have bidraget til ordningen igennem 30 år, være berettiget til dagpenge, have tjent mindst 243.996 kr. inden for de seneste 3 år og have bopæl i Danmark, Grønland, Færøerne eller et andet EØS-land. Man kan modtage efterløn i op til 3 år. Satsen er den samme som fuld dagpenge – dvs. 231.864 kr. (2021) årligt for en fuldtidsforsikret – hvis man går 1 eller 2 år før folkepensionsalderen, og 91 pct. af fuld dagpenge, hvis man går 3 år før folkepensionen. Flere former for indtægter modregnes i efterlønnen (bl.a. løn, feriegodtgørelse, pensioner (-ATP)), og indtægterne modregnes med en sats på 64 pct. Private pensionsudbetalinger modregnes i efterlønnen, uanset om de udbetales eller ej. Hvis man vælger at udskyde sin efterløn eller slet ikke benytte sig af ordningen, så kan man få udbetalt op til 12 skattefripræmier af 13.912 kr. (2021), svarende til maksimalt 166.944 kr.

Tidlig Pension

Fra 2022 kan man benytte sig af tidlig pension. For at kunne få tidlig pension skal man have optjent 42, 43 eller 44 års anciennitet på arbejdsmarkedet. I anciennitetsberegningen tæller flere forskellige tilstande ud over beskæftigelse med. Det gælder fx perioder med barsels- syge- eller arbejdsløshedsdagpenge og perioder som selvstændig. Satsen udgør 166.236 kr. (2021) årligt. Private pensionsudbetalinger modregnes i ydelse med 80 pct. af den årlige pensionsudbetaling, hvis den livsvarige pension er større end 100.000 kr. (2021) årligt.

Folkepension

For at kunne få folkepension, skal man som hovedregel have dansk indfødsret (statsborgerskab), fast bopæl i Danmark samt have boet mindst 3 år i Danmark mellem det fyldte 15. år og til folkepensionsalderen. Man har ret til fuld folkepension, når man har boet i Danmark i mindst 40 år mellem det 15. år og folkepensionsalderen. Hvis man har boet i Danmark i kortere tid, nedsættes pensionen svarende til forholdet mellem bopælstid og de 40 år, og man får en såkaldt brøkpension. Med virkning fra den 1. juli 2018 blev der indført skærpede optjeningskrav for fuld folkepension for personer, der når folkepensionsalderen den 1. juli 2025 eller senere. Folkepensionens ydelser består i 2021 af grundbeløbet på 78.216 kr. årligt, pensionstillægget på 88.020 kr. årligt for reelt enlige og 44.484 kr. årligt for par. Folkepensionens grundbeløb nedsættes med 30 øre pr. krone, hvis arbejdsindtægten ved personligt arbejde overstiger fradragsbeløbet på 344.600 kr., og grundbeløbet er fuldt modregnet ved en arbejdsindtægt på 599.200 kr. Pensionstillægget nedsættes for en reelt enlig med 30,9 øre pr. krone, hvis den skattepligtige indkomst overstiger 89.700 kr. og pensionstillægget er fuldt modregnet ved en skattepligtig indkomst på 374.600 kr. For gifte og samlevende (pensionist-par) starter modregningen ved 179.700 kr., og er fuldt mod-

regnet ved 457.700 kr., hvilket svarer til en modregnings-sats på 16 øre pr. krone.

Ældrecheck

For at kunne få ældrecheck skal man være berettiget til folkepension d. 1. januar i året. Ydelsen udgør 18.400 kr., og nedsættes med ca. 34 øre pr. krone ved en skattepligtig indkomst over 35.600 kr. for enlige og er fuldt aftrappet ved 89.700 kr. For par starter aftrapningen ved 70.600 kr. og er fuldt aftrappet ved 179.700 kr.

Seniorpræmie

Fortsætter du med at arbejde, når du når folkepensionsalderen, kan du få en skattefri seniorpræmie. Du kan få en seniorpræmie – som er et skattefrit engangsbeløb – hvis du arbejder et år efter du har nået din folkepensionsalder, og endnu en seniorpræmie, hvis du arbejder det andet år efter din folkepensionsalder. Du skal arbejde mindst 1.560 løntimer i de 12 måneder du arbejder, efter at du har opnået folkepensionsalderen (i gennemsnit på 30 timer om ugen), og din gennemsnitlige månedlige timeløn skal have været mindst 126,82 kr. (2021). Seniorpræmien udgør det første år 43.697 kr. skattefrit og 26.010 kr. i det andet år. Er du lønmodtager, får du automatisk den første seniorpræmie udbetalt to måneder efter optjeningsperioden.

Opsat pension

Alle, der har ret til folkepension, kan vælge at opsætte (udskyde) udbetalingen af folkepensionen og i stedet fortsætte med at arbejde. På den måde kan man optjene et tillæg til pensionen, også kaldet en venteprocent, som opgøres i hele måneder. Venteprocenten beregnes som forholdet mellem det antal måneder, man har opsat pensionen og den statistisk beregnede middellevetid på tidspunktet for arbejdsophør. Der er forskelligt beregnede middellevetider, afhængig af om man vælger livsvarigt tillæg eller tillæg i 10 år (120 måneder). For hver måned man arbejder, stiger den fremtidige udbetaling af folkepension. Det er et krav, at man arbejder mindst 750 timer om året i den tid, pensionen opsættes – det svarer til 14-15 timer om ugen i gennemsnit. Folkepension skal mindst være opsat i 2 måneder, for at man kan få beregnet en tillægsprocent og kan højst være opsat 10 år i alt. Folkepension kan opsættes fra den dag, man når folkepensionsalderen, eller man kan gøre det, efter man har modtaget pension i en periode. Dog kan man kun opsætte pensionen i to perioder, hvor der er sket udbetaling af folkepension i den mellemliggende tid. Der er pr. 1. juli 2018 mulighed for at vælge mellem 3 forskellige måder at få udbetalt opsat folkepension. Reglerne gælder for alle, der opnår folkepension efter 1. juli 2018. Man kan vælge a) livsvarigt tillæg, b) tillæg i 10 år (120 måneder) eller c) engangsbeløb og 10 års (120 måneders) tillæg. Engangstillæg og ventetillæg er indkomsts-kattepligtige. Dog skal der ikke betales topskat af engangstillægget.

Sådan er der regnet

I beregningen er der taget udgangspunkt i en person, der igennem arbejdslivet har tjent 350.000 kr. (inkl. pension), svarende til omkring gennemsnitsindkomsten på arbejdsmarkedet, og som løbende har sparet op i ATP Livslang Pension og 12 pct. i en livsvarig pension i søjle 2. Standardpersonen starter på arbejdsmarkedet som 20-årig i 2020 og går på folkepension som 75-årig i 2075, hvorefter personen tilbringer 18,9 år på pension.

I beregningerne er der taget højde for, at modtagere af efterløn indbetaler et efterlønsbidrag i 30 år for at kunne modtage efterløn. Det samlede efterlønsbidrag summer over 30

år til 187.200 kr., hvilket efter skat og fradrag svarer til en medfinansiering af efterlønsydelsen på omkring 139.000 kr. netto. Alle beløb er angivet i 2021-lønkroner, hvilket betyder at indkomsterne i fremtiden er blevet tilbagediskonteret til nutiden med lønindekset. Dermed forbliver folkepensionssatserne på det samme niveau, som det vi kender fra i dag, da folkepensionen reguleres efter satsreguleringen, som følger lønudviklingen.

De forventede restlevetider stammer fra ATP's interne levetidsmodel SAINT (Spread Adjusted InterNational Trend).

Kilder:

Seniorhåndbogen
seniorhaandbogen.dk

Sociale ydelser 2021 – Forsikring & Pension

Borger.dk
www.borger.dk/pension-og-efterloen

Ældresagens hjemmeside om folkepension.